

Yahya Galip Bey (Kargı) (1874-1942)

I. Dönem Kırşehir Milletvekili.

Yahya Galip Bey, 1874'te İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Darülfeyz İbtidai Mektebi ve Ayvansaray Rüştiyesinde tamamlamıştır. 13 Haziran 1892'de Divan-ı Muhasebat Evrak Odasında kâtip olarak devlet hizmetine girmiştir. Çeşitli yerlerde görev yaptıktan sonra, Kasım 1917'de Ankara defterdarlığı görevine getirilmiştir. Mustafa Kemal Paşa'yı tutuklamak için görevlendirilen Ankara valisi, Muhittin Paşa'nın tutuklanarak Sivas'a gönderilmesi sonrasında, 19 Eylül 1919'da Ankara vali vekili olarak görevlendirilmiştir. İstanbul Hükümeti'nin Ankara'ya vali olarak tayin ettiği Ziya Paşa'nın doğru kişi olmadığını Mustafa Kemal Paşa'ya çekmiş olduğu gizli telgrafta, bu kişinin asıl amacının Ankara'da Millî Mücadele'yi engellemek olduğunu anlatmıştır. Yahya Galip Bey, Millî Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa'ya çok bağlıdır. Bu bağlamda TBMM açılıncaya kadar Ankara'nın ileri gelenleriyle birlikte burayı güvenilir bir yer yapma konusunda önemli hizmetlerde bulunmuştur.

15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesinden sonra, 26 Mayıs'ta Ankara'nın ileri gelenleri ile birlikte düzenlenen mitingde çok etkili bir konuşma yapmış ve sonraki mitinglerin düzenlenmesinde aktif rol oynamıştır. Ankara'da Börekçizade Rifat Efendi ve Ali Fuat Paşa ile sürekli irtibatta olarak Kuva-yı Milliye faaliyetleri ve gönüllü birliklerin kurulmasında çok etkili olmuştur. Millî Mücadelenin başlaması ile birlikte İstanbul Hükümeti ile olan bağlarını tamamen koparmıştır. Erzurum Kongresi'nde oluşturulmuş olan Heyet-i Temsiliye'ye bağlanmış ve Ankara'nın Millî Mücadele merkezi olmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Tüm bu hizmetlerinden dolayı Ankara halkı tarafından kendisine "Hakan" unvanı verilmiştir. Ali Fuat Paşa da hatırlarında, defterdar Yahya Galip Bey'in Vali Vekili iken Millî Mücadeleye olan katkılarını övmüştür.

27 Aralık 1919'dan itibaren Ankara'nın Millî Mücadele merkezi olmasıyla birlikte, Yahya Galip Bey, aktif olarak Ankara valiliği görevini üstlenmiştir.

Yahya Galip Bey, Mustafa Kemal Paşa tarafından sevilen ve güvenilen bir kişidir. Dolayısıyla Ankara'ya Vali olarak tayin edilmesi de TBMM Hükümetinin ilk kararlarından biri olmuştur. Anadolu'da TBMM'ye karşı başlatılan iç isyanlardan biri olan Yozgat İsyanının en sıkıntılı dönemlerinde Çerkez Ethem, Yahya Galip Bey'i Divan-ı Harbe sevk etmek istemiş, ancak Paşa buna müsaade etmemiştir. Mustafa Kemal Paşa Nutuk'unda bu olaydan ve Yahya Galip'in yargılanmasına neden izin vermediğini anlatmıştır. Çerkez Ethem'in suçlamalarına inanmadığını beyan ederek, Yahya Galip Bey için Millî Mücadeleye fevkalade hizmet etmiş, yararlılık göstermiş ve göstermekte olduğu Yahya Galip Beyin hizmeti bizce takdir edilmiş, pek gerekli ve yararlı bir zat olduğu biliniyordu." Sözleri ile ifade etmiştir. Çerkez Ethem'in bu şekilde davranışını, "İşte böyle bir zatı, kendi elimle idam sehvasına vermeye bizi mecbur etmekle en büyük otorite ve etkiyi kazanabileceğini düşünmüştü" şeklinde açıklamıştır. Yahya Galip Bey de Mustafa Kemal Paşa'ya olan bağlılık ve sevgisini, TBMM'de yapmış olduğu bir konuşmasında, Paşa'nın ülkede yaşanan karanlık günleri aydınlattığını, vatanın ve milletin kurtuluşunu sağladığını son derece heyecanlı cümleler ile ifade etmiştir.

Millî Mücadeleye büyük katkıları olan Yahya Galip Bey, 22 Ağustos 1920'de bizzat Mustafa Kemal Paşa tarafından aday gösterilerek Kırşehir milletvekili olarak seçilmiştir. Yahya Galip Bey, vekil seçilmesinden duyduğu memnuniyeti, sicil dosyasında; kendi el yazısı ile "Nihayet Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk devresinde Kırşehir Mebusu olarak intihab edildim" cümleleri ile anlatmıştır.

Yahya Galip Bey, Meclis 'de bütçe, mali konular, şer'iyeye evkaf komisyonlarında görev yapmıştır. I. Meclis döneminde, özellikle taassuba karşı duruşu ile ünlenmiştir. Bu bağlamda Meclis'te dikkat çekici konuşmalarından birisi, 23 Nisan gününün milli bayram olarak ilan edilmesi tartışmalarında oldukça hararetli bir biçimde bugünün bayram olması gerektiğini savunması olmuştur. Bunun dışında I. Dönemde Meclis'te Yunan Mezalimi ile ilgili, öğretmen ve öğrencilerin askerlikten tecilleri hakkındaki kanun, işgal bölgelerinde bulunan memurların durumu ile ilgili gibi çok sayıda görüşmelerde beyanlarda bulunduğu görülmektedir. Yine I. Dönem Kapalı (Gizli Celselerde) oturumlarında da Müdafaa-i Milliye Bütçesi, Londra Konferansı, İngilizlerin azınlıklara yönelik politikalarına karşı TBMM'nin tavrı, Mudanya ve Lozan Konferansları, Meclis'de meydana gelen Ali Şükrü Bey cinayeti gibi çok önemli konuları görüşüp düşüncelerini beyan edenlerden biri olmuştur.

TBMM'nin ikinci ve üçüncü dönemlerinde Kırşehir, dördüncü beşinci altıncı dönemlerinde ise Ankara milletvekilliği yapmıştır.

Yahya Galip Bey ile Mustafa Kemal Paşa arasındaki iyi ilişkiler sürekli devam etmiştir. Atatürk'ün ölümünden sonra 30 Kasım-5 Aralık 1938 günleri arasında bir gazete de yayınlanan röportajında, Atatürk ile olan anılarını anlatmıştır.

Yahya Galip Bey, 14 Mayıs 1942 de VI. Dönem milletvekilliği görevinde iken Ankara'da vefat etmiştir.

Ankara'da Genelkurmay Başkanlığı'nın yanındaki caddeye ismi verilmiştir. Sitede Yahya Galip Vergi Dairesi Müdürlüğü ve Altındağ'da da Yahya Galip Kargı İlköğretim Okulu vardır.

Bengül BOLAT

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü Arşivi, Yahya Galip Kargı, Dosya No:M0059216.

Resmi Yayınlar ve Tutanaklar

23 Nisan'ın Milli Bayram Addine Dair Kanun. Kanun No.112, 23 Nisan 1337.

Düstur, 3. Tertip, C.II, S.29.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre 1, İçtima: 2, C.10, Ankara, 1958.

TBMM. Zabıt Ceridesi, C.V/XII, TBMM Matbaası, Ankara, 1937

TBMM. Yahya Galip Bey, Sicil Dosya No.280.

Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919 - 1923. I. Cilt, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yay. Ankara 1994.

Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919 - 1923 Cilt, III. I. Dönem Milletvekillerinin Özgeçmişleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yay. Ankara 1994.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Birinci Devre Umumi Fihristi, TBMM Basımevi, Ankara, 1962.

Hatıralar

ATATÜRK, Kemal, **Nutuk (1919-1927)**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2002.

CEBESOY, Ali Fuat, **Millî Mücadele Hatıraları**, Vatan Matbaası, İstanbul 1959.

Araştırma Eserler

BOLAT, Bengül, “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı”, Maddesi Atatürk Ansiklopedisi Elektronik, Atatürk Araştırma Merkezi.

KAPLAN, Abdurrahman, **Kurtuluş Savaşı'nın Hakanı Yahya Galip Bey**, 2. Baskı, Astana Yay. Ankara 2019.

Makale ve Bildiriler

BOLAT, Bengül, “Millî Mücadele de Kırşehir in Yeri ve I TBMM Döneminde Kırşehir Milletvekilleri”, **CDAT: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 2, 4, 2006, s.39-60.

ÖZÜÇETİN, Yaşar, “Türkiye Büyük Millet Meclisi, Birinci Dönem Kırşehir Mebusları (1)”, **I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni**, 8-10 Ekim 2003, Kırşehir, 2004, s.440-441.

Sürelî ve E- Yayınlar

GÜNGÖR, Selahaddin, “Yahya Galip Kargı'nın Anılarını Anlatıyor” **Cumhuriyet**, 30 Kasım- 5 Aralık 1938.

SELEN, Orhan, “Eyüplü Yahya Galip Bey”, anayurtgazetesi.com/makale/10484215/orhan-selen/eyuplu-yahya-galip-bey (13.09.2023)

<http://www.ummisinan.com/kargiailesi.html>. (12.09.2023)

27/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/yahya-galip-bey-kargi-1874-1942/?pdf=6643> adresinden erişilmiştir